

Latvijas dalība NATO

NATO (Ziemeļatlantijas līguma organizācija) – politiska, militāra un transatlantiska valstu alianse, kas balstīta uz kolektīvās aizsardzības principu. Vašingtonas līguma 5. pants paredz, ka bruņots uzbrukums vienai vai vairākām alianses dalībvalstīm nozīmē uzbrukumu arī pārējām dalībvalstīm. NATO dibināta 1949. gada 4. aprīlī, un šobrīd to veido 28 valstis.

Latvijas ceļš uz NATO

- 1994. gada 14. februārī Latvija pievienojas tajā pašā gadā izveidotajai NATO programmai „Partnerattiecības mieram” (Partnership for Peace), kas sniedz iespēju saņemt NATO konsultācijas, palīdzību un praktisku atbalstu aizsardzības sistēmas attīstībai.
- 1999. gada 23. aprīlī NATO samitā Vašingtonā Latvija kopā ar 6 citām kandidātvalstīm uzsāk Rīcības plāna dalībai (Membership Action Plan) NATO procesu.
- 2002. gada 21. novembrī NATO samita laikā Prāgā Latvija saņem uzaicinājumu pievienoties aliansei.
- 2004. gada 29. martā Latvija kļūst par pilntiesīgu NATO dalībvalsti, NATO valstu lidmašīnas sāk patruļēt gaisa telpā virs Baltijas valstīm.

Dalība NATO operācijās

NATO operācijās līdz šim ir dienējuši **3520 Latvijas karavīru**.

- IFOR/SFOR Bosnijā un Hercegovinā (1996. – 2004. gads) – **612**
- AFOR Albānijā (1999. gads) – **8**
- KFOR Kosovā (2000. – 2009. gads) – **457**
- ISAF Afganistānā (2003. – 2014. gads) – **2443**

Dalība NATO Reaģēšanas spēkos

NATO Reaģēšanas spēki (NRF) ir NATO galvenais militārais mehānisms, lai nodrošinātu ātru militāru reakciju krīžu gadījumā, tostarp arī aizstāvētu alianses dalībvalstis. Tos veido sauszemes, gaisa, jūras un speciālo operāciju spēki, kurus var izvietot, kur vien tas ir nepieciešams.

Latvija NATO Reaģēšanas spēkos piedalās kopš 2006. gada, un tajos ir dežurējuši vairāk nekā **270 Latvijas karavīru** - nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas speciālisti, militārie policisti, štāba virsnieki, kā arī mīnu meklēšanas kuģi. 2014. gadā Latvija NATO Reaģēšanas spēkos iesaistījies ar Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas vadu un Jūras spēku flotiles kuģi.

Dalība NATO militārajās mācībās

NATO un to dalībvalstu aizsardzības spēju uzlabošanā nozīmīgi ir regulāras mācības, lai uzlabotu savstarpēju sadarbību un spēju kopīgi reaģēt uz dažādiem izaicinājumiem. Latvija šo 10 gadu laikā ir piedalījies **94** NATO militārajās mācībās, no tām **27** mācības ir organizētas Latvijā.

1997. gada septembrī Latvijā pirmo reizi notika NATO programmas „Partnerattiecības mieram” militārās mācības „Cooperative Best Effort”. Savukārt 2013. gada 2. – 9. novembrī Latvijā norisinājās pēdējo gadu laikā vērienīgākās NATO mācības „Steadfast Jazz 2013”.

NATO mācības, kas organizētas Latvijā, uzlabotas alianses valstu spējas: krīzes vadības (mācības NATO CMX), operāciju plānošanas un vadības (mācības Steadfast Jazz, Steadfast Pyramid/Steadfast Pinnacle), gaisa telpas patrulēšanas (gaisa spēku treniņlidojumi BRTE) un citas jomās.

NATO gaisa telpas patrulēšana

Kopš 2004. gada Latvijas gaisa telpu sargā sabiedroto lidmašīnas. Tas ir viens no alianses sabiedroto solidaritātes apliecinājumiem un spējas dalīties ar saviem resursiem drošības uzlabošanā. 2013. gadā NATO dalībvalstis vienojās, ka turpmāk NATO gaisa telpas patrulēšanai virs Baltijas valstīm būs ilgtermiņa raksturs.

10 gadu laikā šo misiju ir veikušas **14 valstis**, vairākas no tām atkārtoti. Baltijas gaisa telpu līdz šim ir sargājuši ASV, Beļģijas, Čehijas, Dānijas, Francijas, Lielbritānijas, Nīderlandes, Norvēģijas, Polijas, Portugāles, Rumānijas, Spānijas, Turcijas un Vācijas gaisa spēku kontingenti.

NATO investīcijas Latvijā

Līdz ar iestāšanos Latvija ir ieguvusi iespēju saņemt NATO investīcijas savu militāro spēju stiprināšanai, savukārt Latvijas uzņēmējiem ir iespēja piedalīties citu NATO dalībvalstu un NATO aģentūru īstenotajos projektos (galvenokārt, būvniecības, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomā).

NATO drošības investīciju programmas ietvaros Latvija līdz šim ir saņēmusi ap **29 miljoniem eiro**, lai īstenotu dažādus militāro spēju attīstības projektus. Tas ir aptuveni par **3 miljoniem eiro** vairāk, nekā Latvija ir iemaksājusi NATO budžetā. Nozīmīgākais projekts, kas top ar NATO finansiālu atbalstu, ir militārā lidlauka Gaisa spēku aviācijas bāzē Lielvārdē būvniecība.

Kravu tranzīts uz/no Afganistānu

Kopš 2010. gada Latvija, kā vadošā valsts ir nodrošinājusi NATO Starptautisko drošības atbalsta spēku partnervalstu nemilitāro kravu transportēšanu uz un no Afganistānas. Tādejādi kravu plūsmai tiek nodrošināts salīdzinoši izdevīgs un drošs piegādes ceļš, kas vienlaikus dod ieguldījumu arī Latvijas ekonomikā.

Caur Latvijas ostām un lidostu līdz šim pārvadātas vairāk nekā **90 000 kravu**. Latvijas ekonomika no viena konteineru saskaņā ar Satiksmes ministrijas datiem (ostu nodevās, nodokļos, pakalpojumos) iegūst **300 - 500 EUR**. Kopumā ieguldījums no kravu tranzīta Latvijas tautsaimniecībā mērāms vairāku desmitu miljonu eiro vērtībā.

NATO Izcilības centrs stratēģiskās komunikācijas jautājumos

Kopš 2014. gada Latvijā darbību ir uzsācis NATO Izcilības centrs stratēģiskās komunikācijas jautājumos. Centrs sniedz atbalstu NATO un tās dalībvalstu stratēģiskās komunikācijas spēju uzlabošanā – pēta komunikācijas procesus, apkopo un analizē dalībvalstu pieredzi, kā arī veido vienotu izpratni dalībvalstu vidū par komunikāciju ietvaru un lomu.